

Betänkande av utredningen om bättre skydd att motverka diskriminering

(Ert dnr: Ku2016/02814 /DISK)

Länsstyrelsen i Jönköpings län yttrar sig över utredningens betänkande Bättre skydd mot diskriminering (SOU 2016:87).

SAMMANFATTNING OCH ÖVERGRIPANDE SYNPUNKTER

Länsstyrelsen instämmer i betänkandets redogörelse av länsstyrelsernas nuvarande arbete mot diskriminering och att det bör bekräftas genom en mer rättvisande skrivning i länsstyrelseförordningen. Länsstyrelsen har dock invändningar mot den skrivning som utredningen föreslår. Länsstyrelsen vill istället se en skrivning som klargör att det arbetet genomförs i ett sammanhang där mänskliga rättigheter och jämställdhet ingår.

SYNPUNKTER PÅ BETÄNKANDETS FÖRSLAG

Länsstyrelsen välkomnar utredningens övergripande mål om att förstärka skyddet för diskriminering. Inom olika verksamhetsområden och sin omvärldsbevakning tar länsstyrelserna emot signaler om att det finns regionala och lokala brister i diskrimineringskyddet. Samtidigt märker vi av ett tydligt intresse och kunskapsefterfrågan bland kommuner och andra aktörer kring arbetet mot diskriminering och tillhörande ansvarsfrågor.

Vi instämmer i följande delar av betänkandets förslag om länsstyrelsernas roll på området:

- Att länsstyrelsen inte ska ha i uppgift att säkerställa att det finns antidiskrimineringsbyråer i alla län (sidan 369). Länsstyrelsen anser inte att det förslaget hindrar en länsstyrelse från att uppmuntra civilsamhället att etablera en antidiskrimineringsbyrå, när förutsättningarna medger det.
- Att det i lagen om Diskrimineringsombudsmannen bör införas skrivningar som tydliggör att Diskrimineringsombudsmannen ska ge råd och stöd åt länsstyrelserna (sid. 377). Formerna och målsättningarna för detta bör

utformas gemensamt, med stöd av beslut i gemensamma processer och forum för länsstyrelserna.

- Vi instämmer i förslaget om att länsstyrelseförordningen eller annan lagtext inte bör specificera hur länsstyrelsens arbete mot diskriminering ska organiseras, såsom ett krav om en sakkunnig i diskriminering på varje myndighet. Det är i vart fall så vi uppfattar utredningens förslag på sidan 375. Ordalydelsen dvs. ”... att det inte bör inrättas en funktion vid länsstyrelsen som särskild sakkunnig...” skulle dock kunna läsas som att betänkandet överhuvudtaget avråder från att länsstyrelsen inrättar en sådan funktion. Dvs. vi instämmer i förslaget så långt att det inte kan uppfattas hindra en länsstyrelse från att organisera arbetet genom att inrätta en sakkunnig tjänst i diskrimineringsfrågor. Tillgång till ett kompetent rådgivningsstöd kan vara avgörande för att få igång en effektiv process på myndigheten.

Vi vill ge kompletterande upplysningar till följande förslag i betänkandet:

- Vi invänder inte mot att uppgifterna i det externa uppdraget omfattar kunskapsöverföring, stöd och utbildning (sidan 377). Vi anser också att frågan om uppföljning bör omfattas av uppdraget. Detta skulle innebära att länsstyrelsen analyserar händelseutvecklingen i frågor rörande diskriminering i länet, samt redovisar slutsatser till regering, kommuner och andra målgrupper för uppdraget. Efterfrågan på stöd till uppföljning uppfattar vi som hög bland kommuner och andra regionala och lokala aktörer.
- Vi instämmer i diskussionen i stycket ”En alternativ lösning” (sidan 379), som i korthet resonerar kring möjligheter till andra lösningar om anslagen för arbetet mot diskriminering skulle höjas. Det talas bland annat om en tydlig förstärkning av länsstyrelsens förmåga att förebygga och motverka diskriminering. Detta kommenteras även i betänkandets konsekvensanalys. Där förs ett resonemang om att arbetet mot diskriminering på länsstyrelserna bör kosta cirka 800 000 kronor per myndighet och år, men att det behöver tillskjutas mer medel för att alla länsstyrelser också avsätter det beloppet för diskrimineringsfrågor (sid. 622).

Som stöd avsnittets resonemang och en budgetförstärkning i den storleksordningen lämnar vi följande idéer på vad sådana medel skulle kunna användas till:

- Utveckla metoder för att i samråd med Diskrimineringsombudsmannen följa upp trender, praxis och beslut rörande diskriminering i länet med berörda aktörer.
- Ta fram lägesbilder av alla former av diskriminering och arbetet mot diskriminering länet. Idag förmedlar länsstyrelsen regionala jämställdhetsöversikter, genom publikation *På tal om kvinnor och män*, där diskrimineringsgrunden kön utgör ledmotiv. Länsstyrelsernas ska också, genom samordnings- och utvecklingsuppdraget i mänskliga rättigheter, ta fram regionala lägesbilder för mänskliga rättigheter.
- I de län civilsamhället ännu inte beslutat att inrätta en Antidiskrimineringsbyrå kan länsstyrelsen undersöka möjligheter att, givet att anslagen höjs, kompensera bristen genom en upphandlad tjänst tillgängliggöra gratis juridisk rådgivning för enskilda i diskrimineringsärenden. Tjänsten upphör om och när civilsamhället etablerar en Antidiskrimineringsbyrå.
- Genom den erfarenhet som följer av implementeringen av länsstyrelsernas metodstöd i ett rättighetsbaserat arbetssätt särskilt dokumentera och därigenom vidareutveckla kunskap om samband mellan diskriminering och individens möjligheter att utöva andra mänskliga rättigheter.

Vi vill ändra följande förslag:

- Betänkandets förslag om ett tillägg i länsstyrelseförordningen, till förmån för en annan skrivelse. Denna skrivelse omfattar i sak utredningens förslag, men breddar målsättningen till att omfatta alla sektors-överskridande principer med anknytning till diskrimineringsförbudet. Som en alternativ lösning till Länsstyrelsens synpunkter föreslår vi att frågan utreds separat. Vårt förslag på skrivning ser ut på följande sätt:

5 § ny inledande punkt

”Länsstyrelsen ska främja respekt för mänskliga rättigheter och jämställdhet, inklusive skyddet mot diskriminering och barnets rättigheter enligt svenska åtaganden, lagar och mål. Länsstyrelsen ska bland annat arbeta med kunskapsöverföring, utbildning och uppföljning som stöd till länets kommuner och andra aktörer. Som ett led i uppdraget ska Länsstyrelsen samråda med berörda myndigheter, inklusive Barnombudsmannen, Diskrimineringsombudsmannen, Jämställdhetsmyndigheten och Myndigheten för delaktighet. Länsstyrelsen ska vidare

1. Integrera ett jämställdhetsperspektiv... (o.s.v.)”

Som skäl för Länsstyrelsens ändringsförslag anfördes följande:

Som framgår av betänkandet, bland annat sidan 376, regleras länsstyrelsens arbete för diskrimineringskyddet naturligt som en särskild del i uppgiften om att belysa, analysera och beakta mänskliga rättigheter i länsstyrelseförordningen 5 § 5 p. Skyddet för diskriminering på grunder av kön, sexuell läggning, könsöverskridande identitet, ålder och bristande tillgänglighet aktualiseras även genom uppgifter i samma bestämmelse, som handlar om att säkerställa verksamhetsintegrering av jämställdhet, könsuppdelad statistik, barnets bästa och tillgänglighet.

Med stöd av dessa uppgifter har det för länsstyrelsernas räkning skapats gemensamma arbetssätt och mål för arbetet mot diskriminering och för mänskliga rättigheter samt jämställdhet. Frågorna är inbördes beroende och förstärker varandras genomslagskraft när de tillämpas samstämmigt. (Som anges på olika ställen i betänkandet har länsstyrelserna kommit olika långt i det arbetet.)

Internt aktualiserar frågorna vidare samma verksamhetsprocesser. De handhas ofta i samma gemensamma myndighetspolicyer och följer ofta samma interna ansvarskedjor och arbetsbeskrivningar på myndigheten. Samma förhållanden råder hos målgruppen för det externa samarbetet. Frågorna handhas ofta av en och samma samordnande tjänsteperson (mindre kommuner) eller enhet (större kommuner).

Det förhåller sig ofta likadant på en länsövergripande nivå. Alla principerna aktualiseras i regionala utvecklingsstrategier, integrationsstrategier, landsbygdsprogram, beredskapsfrågor, bostadsmarknadsanalyser och andra betydelsefulla processer.

Därför innebär utredningens förslag – som bara omfattar diskrimineringskyddet – en önskad försvagning av andra närliggande frågor, eftersom det inte omfattas av ett förslag om att ytterligare medel tillförs. Dvs. länsstyrelsens kapacitet att utföra den nya uppgiften och andra sektorsövergripande uppgifter blir enligt betänkandets förslag alltjämt densamma. Detta borgar för att uppgifter om diskrimineringskyddet prioriteras framför uppgifter som saknar samma tydliga externa uppdrag, med konsekvensen att andra mänskliga rättighetsfrågor eller jämställdhetsfrågan nedprioriteras. Ett motsvarande resonemang förs i betänkandet men har inte fått fäste i förslaget (sidan 375). Externt kan det

innebära att länsstyrelsens röst och därmed dessa frågors genomslagskraft försvagas.

Vi ser också en tydlig risk att en skrivning enligt betänkandets förslag förskjuter det helhetstänk och den balans av sektors-överskådande principer som idag präglar länsstyrelsernas mångåriga erfarenhet och utvecklingsarbete på området.

Eftersom betänkandet sammanfaller med mer eller mindre skarpa förslag om tydligare externa uppdrag för Länsstyrelsen i olika frågor på detta område, anser vi också att vårt förslag är tidsmässigt relevant. Dessa förslag handlar bland annat om:

- Mänskliga rättigheter: I regeringens skrivelse om en *Strategi för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter* aviseras att länsstyrelserna har en strategisk ställning för genomslagskraften av de mänskliga rättigheterna på regional och lokal nivå, samt att länsstyrelsens uppgifter på området därför ska ses över.
- Jämställdhet: I skrivelsen *Makt, mål och myndighet* (2016/17:10) anser regeringen att länsstyrelsens arbete med jämställdhet ska omfatta samordning, stöd och uppföljning på regional och lokal nivå, samt att regeringen avser fatta beslut om länsstyrelsernas uppgifter i särskild ordning.
- Barnets rättigheter: På länsstyrelserna utgör arbetet för barnets rättigheter en integrerad del av arbetet med mänskliga rättigheter. Det pågår olika samarbeten rörande barnkonventionens tillämpning på regional och lokal nivå, inklusive i samband med Barnombudsmannens uppdrag om ett kunskapslyft om barnkonventionen riktat mot landsting och kommuner.
- Tillgänglighetsfrågor: I regeringens förslag till proposition med ny inriktning för funktionshinderspolitiken föreslås ett samarbete mellan bland annat Myndigheten för delaktighet och länsstyrelserna för stöd till landsting och kommuner att genomföra sina funktionshinderspolitiska strategier och planer.
- Folkhälsofrågor: I delbetänkandet *För en god och jämlik hälsa – en utveckling av folkhälsopolitiska ramverket* (SOU 2017:4) föreslår kommissionen för jämlik hälsa att Länsstyrelsernas breda uppdrag inom folkhälsopolitiken och fokus på jämlik hälsa bör förtydligas.

Detta yttrande har beslutats av landshövding Håkan Sörman efter föredragning av utredare Tobias Rahm. I den slutliga handläggningen har även länsråd Anneli Wirtén och avdelningschef Karin Hermansson deltagit.

Håkan Sörman

Tobias Rahm